

Programm „Nutikas rahvastikuarvestus 2021–2025“

Programmis kavandatakse tõhusat rahvastikutoimingute poliitikat, sealhulgas erinevaid tegevusi, mis tagavad, et rahvastikuandmed oleks kvaliteetsed ning toetaksid riigi, kohalike omavalitsuste ja Eesti elanike avalike ülesannete täitmist ja lihtsat asjaajamist ning rahvastikuregistris sisalduva teabe taaskasutamist. Samuti tegeletakse rahvastikuregistri töökindluse tagamisega.

PROGRAMMI „NUTIKAS RAHVASTIKUARVESTUS 2021–2025“ SISU

LÜHIKOKKUVÕTE

Programmi nimetus	Nutikas rahvastikuarvestus
Tulemusvaldkond	Sidus ühiskond
Valdkonna arengukava	Sidusa Eesti arengukava 2021–2030
Programmi periood	2021–2024 ja 2022–2025
Programmi eesmärk	Inimeste elusündmustega seonduvad toimingud on mugavad, lihtsasti kättesaadavad ja võimalusel automatiseeritud. Rahvastikuandmed on kvaliteetsed ning on aluseks avalike ülesannete täitmisel ja Eesti elanike lihtsal asjaajamisel.
Peavastutaja	Siseministeerium
Kaasvastutajad, kes planeerivad oma osade teenuste raha selles programmis	Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus
Kaasvastutajad või teised partnerid, kes aitavad programmi eesmärkide saavutamisele kaasa, kuid ei planeeri oma teenuste raha selles programmis	Politsei- ja Piirivalveamet, Justiitsministeerium, Rahandusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Maksu- ja Tolliamet, Maa-amet, Transpordiamet, kohalikud omavalitsused. Nimetatud pooltega seonduv on lisatud dokumenti informatsiooniks, et anda valdkonnast terviklikum ülevaade, kuid nende täpsemad tegevused, teenused ja raha on kavandatud mujal.

Programmis kavandatakse tõhusat rahvastikutoimingute poliitikat, sealhulgas erinevaid tegevusi, mis tagavad, et rahvastikuandmed oleks kvaliteetsed ning toetaksid riigi, kohalike omavalitsuste ja Eesti elanike avalike ülesannete täitmist ja lihtsat asjaajamist ning rahvastikuregistris sisalduva teabe taaskasutamist. Samuti tegeletakse rahvastikuregistri töökindluse ja teenuste kasutusmugavuse tõstmisega.¹

LAHENDAMIST VAJAVAD PROBLEEMID JA OLUKORRA KIRJELDUS

PROGRAMMI TEGEVUSED

On teenuseid, kus andmete kogumise protsess ei taga kasutajate ootustele vastavat andmete kvaliteeti

Paljud rahvastikuregistri andmetega seotud e-teenused on ebamugavad

Elanikud on harjunud kasutama e-teenuseid

Rahvastiku-
registri
andmete
kvaliteedi
tagamine

Rahvastikuregister on ka edaspidi Eesti kui e-riigi toimimiseks keskse tähtsusega

Üha suurenev surve arendada tarkvara

Rahvastikuregistri tarkvara on vananenud ega toeta tänapäevaste IT-lahenduste loomist

Rahvastiku-
registri
andmete
kättesaadavuse
tagamine

¹ Programmi tegevused „Rahvastikuregistri andmete kvaliteedi tagamine“ ja „Rahvastikuregistri andmete kättesaadavuse tagamine“ olid 2021. aasta riigieelarve seaduses käsitletud ühena: „Kvaliteetsete isikuandmete tagamine“.

SISUKORD

1	PROGRAMMI EESMÄRK, MÕÕDIKUD JA EELARVE	4
2	OLUKORRA ANALÜÜS	5
3	MEETMED JA TEGEVUSED	6
3.1	Meede: Tõhus rahvastikutoimingute poliitika	6
3.2	Programmi tegevus 1: Rahvastikuregistri andmete kvaliteedi tagamine	6
3.3	Programmi tegevus 2: Rahvastikuregistri andmete kättesaadavuse tagamine	7
4	PROGRAMMI JUHTIMISKORRALDUS JA SEOSSED TEISTE ARENGUDOKUMENTIDEGA	8

1 Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve

Programmi eesmärk

Inimeste elusündmustega seonduvad toimingud on mugavad, lihtsasti kättesaadavad ja võimalusel automatiseeritud. Rahvastikuandmed on kvaliteetsed ning on aluseks avalike ülesannete täitmisel ja Eesti elanike lihtsal asjaajamisel.

Programmi mõõdikud

	Algtase (2019)	2020 (tegelik)	2021	2022	2023	2024	2025	Allikas
Rahvastikuregistris olevate elukohaandmete tegelikkusele vastavate andmete osakaal	75%	> 75% (75%)	> 75%	> 75%	> 75%	> 75%	> 75%	Statistikaamet
Rahvastikuregistrisse tehtud päringute arv (miljonites)	119	> 119 (125)	> 125	> 125	> 125	> 125	> 125	Siseministeerium, rahvastikuregister
Rahvastikuregistri e-teenuste arv	5	11 (15)	> 11	> 11	> 11	> 11	> 11	Siseministeerium, rahvastikuregister
Rahvastikuregistri e-teenuste rahulolu soovitusindeks (SI)	59	> 69 (70)	> 69	> 69	> 69	> 69	> 69	Recommy, rahvastikuregister

Programmi eelarve

Eelarve jaotus	2021 eelarve	2022 eelarve	Muutus (eur)	Muutus (%)	eelarve		
					2023	2024	2025
Kulud	5 421 156	5 494 807	73 652	1%	5 420 509	5 337 078	5 272 826
sh välistoetused ja kaasrahastus	24 655	58 787	34 132	138%	0	0	0
sh amortisatsioon	712 998	780 725	67 727	9%	673 933	732 364	732 364
Investeeringud	528 215	2 212 051	1 683 836	319%	571 076	514 309	517 928
sh välistoetused ja kaasrahastus	775	501 509	500 735	64646%	0	0	0

Nimekiri programmi olulisema mõjuga tegevustest aastatel 2021–2025

- Projekti „Kaasaegse rahvastikuregistri väljaarendamine“ läbiviimine.
- Valimiste korraldamises osalemine (kohalike omavalitsuste volikogude valimised 2021 ja 2025, Riigikogu valimised 2023, Euroopa Parlamendi valimised 2023).
- Inimestele ja ametnikele paremate teenuste loomine (sh automatiseeritud- ja sündmusteenused ning rahvastikuregistri e-teenused).
- Uue nimeseaduse ja perekonnaseisutoimingute seaduse ettevalmistamine.
- Rahvastikuregistri andmelao loomine.
- Välisriikidega rahvastikuregistri andmete vahetamise lepingute sõlmimine ja andmevahetuse korraldamine (näiteks Soome, Läti, Leedu).

2 Olukorra analüüs

Rahvastiku toimingute valdkonnas on järgmistel aastatel ülitähtis püsida **tehnoloogia arenguga kaasas**, kasutada selle võimalusi ja maandada riske. Eesti elanikud on harjunud kasutama e-teenuseid. Rahvastikuregistri e-teenuste uuendamist on alustatud, värskest valminud on kaasaegne keskkond rahvastikuregister.ee. Samas on sinna viidud vaid osad vajalikest ja võimalikest e-teenustest, arengusuunda tuleb jätkata. Seetõttu on tarvis **muuta rahvastikuregistri e-teenused võimalikult paljudele mugavaks ja lihtsalt kasutatavaks, võimalikult automaatseks ja sündmusteenuste ahelasse kuuluvaks**. Samuti tuleb tagada isikutele läbipaistvus rahvastikuregistri andmete töötlemisel ning lipipäasetavus, et kõigile oleks tagatud võrdsed võimalused e-teenuseid kasutada.

Rahvastikuregistri menetlustarkvara vananemine on kaasa toonud vigu selle töös, tekitades takistusi teenuste pakkumisel ja seisakuid ametnike töös. Sellega on kaasnenud ajakulu ja inimeste pettumine teenustes. Tarkvara vananemine ja vead selle töös võivad tingida ka **vigade esinemise andmetes**, mis omakorda mõjutab suhtlust riigi ja inimeste vahel ning pakutavate teenuste kvaliteeti. Tehnoloogilise baasi nõrkusest tulenevalt ei rahulda menetlustarkvara jõudlus kasutajate vajadusi.

Päringute arv on mitmekordistunud – 2010. aastal tehti rahvastikuregistrisse 37 miljonit, 2020. aastal 125 miljonit päringut. Andmemahud kasvavad ca 15% aastas, ulatudes 2020. aastal 4,5 terabaidini. **Päringute ja andmemahtude kasv** ning vananenud arhitektuurilised lahendused takistavad registri edasist arengut ja teenuste ühiskonna ootustele vastavat osutamist. Samuti on üha keerulisem tagada registri turvanõudeid. Tulenevalt ressursipuudusest registri arendamises ei suudeta täita kõiki õigusaktidest tulenevaid nõudeid. Esineb raskusi partnerite vajadustele vastavate andmepäringute loomisel, mistõttu häiritud on ka teiste infosüsteemide toimimine ja nende alusel teenuste osutamine.

Järgmise kümne aasta ülesanne on **juurutada riigi teenuste pakkumises uut mõtteviisi**. Tähtis eesmärk on jõuda olukorrani, kus ühe teenuse saamisel on kohe võimalik saada teistest asutustest seotud muutusest tulenevaid teenuseid. Näiteks tuleks luua inimestele võimalus abielu sõlmimisel või nime vahetamisel saada automaatselt pass ja juhiluba.

Teise olulise proovikivina on tarvis leida ja rakendada lahendused, **et tagada õigete elukohaandmete suurem osatähtsus**. Kuna rahvastikuregistris märgitud elukohast sõltuvad nii riigi kui ka omavalitsuse teenused, on väga tähtis rahvastikuregistri andmete korrektsus. Praegu ei vasta tegelikkusele umbes veerand elukohaandmetest.

Keskne probleem

Rahvastikuregistri tarkvara on vananenud ega toeta tänapäevaste IT-lahenduste loomist. On teenuseid, kus andmete kogumise käik ei taga kasutajate ootustele vastavat andmete kvaliteeti.

Olulisemad lahendamist vajavad küsimused

- 1 Kuidas tagada rahvastikuregistris kvaliteetsed elukohaandmed, mis on aluseks riigi ja kohalikel omavalitsuste teenuste pakkumisel Eesti elanikele?
- 2 Kuidas tagada rahvastikuregistri tarkvara ajakohasus ja sobivus, et selle abil mugavalt pakkuda osutavaid teenuseid?
- 3 Kuidas aidata kaasa, et rahvastikuregistri andmetega seonduvad teenused oleksid mugavad, lihtsalt üles ehitatud ja loogiliselt seotud?
- 4 Kuidas tagada, et kõigi riigiga kokku puutuvate välismaalaste andmeid hoitaks keskselt?

Olulisim negatiivne mõju, mis võib kaasneda, kui küsimuste lahendamisega ei tegeleta

Valede elukohaandmete tõttu on teenuste osutamine kallutatud, teenuste osutamist planeeritakse valesti. Võib tekkida riigile täiendav kulu, näiteks kui inimesel on elukoht nii Eestis kui ka välisriigis, peab ka Eesti pakkuma elukohast sõltuvaid teenuseid ja toetusi, kuigi inimene Eestis enam ei ela.

Rahvastikuregistri töövõimekuse langedes jäävad riigi erinevad teenused osutamata või viivituvad.

Ebapiisavalt kättesaadavate ja nõrga kasutusmugavusega teenuste tõttu kahaneb inimeste initsiatiiv hoida enda rahvastikuregistri andmed aktuaalsena.

3 Meetmed ja tegevused²

3.1 Meede: Tõhus rahvastikutoimingute poliitika

3.2 Programmi tegevus 1: Rahvastikuregistri andmete kvaliteedi tagamine

Programmi tegevuse eesmärk								
Rahvastikuregistrisse kantavad andmed on kvaliteetsed ja toetavad riigi, kohalike omavalitsuste avalike ülesannete täitmist ja Eesti elanike lihtsat asjaajamist ning rahvastikuregistris sisalduva teabe taaskasutamist.				Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada järgmised asutused (planeerivad oma teenuste raha selles programmis / ei planeeri): SIM, SMIT, PPA, MKM, KOVid, JUM, VÄM, HTM, RUA, Maa-amet, Transpordiamet, MTA, notar, vaimulik, kohus, tervishoiuteenuse osutajad jne (lisatud informatiivselt, kuna aitavad eesmärgi saavutamisele kaasa, kuid raha ja tegevused on kavandatud mujal)				
				Eesmärgi saavutamise vahendid: RE, välisvahendid				
Möödikud eesmärgi täitmise hindamiseks								
Möödiku nimi	Algtase 2019	2020 tegelik	2021	2022	2023	2024	2025	Allikas
Rahvastikuregistris olevate elukoha-andmete tegelikkusele vastavate andmete osakaal	75%	75%	> 75%	> 75%	> 75%	> 75%	> 75%	Statistikaamet
Olulised toetavad tegevused (reformid, muudatused, arendustegevused, teenused)				Vastutaja		Kaasvastutaja		Aasta
Kohtulahendite andmete rahvastikuregistrisse edastamine on automatiseeritud.				JUM		SIM		2021–2025
Perelepituse andmete kandmiseks rahvastikuregistrisse on loodud tehnilised lahendused.				SMIT		SOM, SIM		2022–2023
Elukohamenetluste läbiviijatele on loodud erialase koolituse ja rahvastikuregistrile juurdepääsuõiguste andmise süsteem.				SIM				2021–2025
On tehtud ettevalmistusi tõsikindla isikutuvastusteenuse kasutuselevõtuks.				SIM		MKM		2021–2025
Ellu on viidud elukohaandmete kvaliteedi parandamiseks tehtud RITA projekti „Mobiilne eluviis, avalike teenuste tarbimine ja elukohaandmed riiklikes registrites“ ettepanekud.				SIM				2021–2025 (projekt jätkub aastani 2029)

² Programmi tegevused „Rahvastikuregistri andmete kvaliteedi tagamine“ ja „Rahvastikuregistri andmete kättesaadavuse tagamine“ olid 2021. aasta riigieelarve seaduses käsitletud ühena: „Kvaliteetsete isikuandmete tagamine“.

3.3 Programmi tegevus 2: Rahvastikuregistri andmete kättesaadavuse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk								
Rahvastikuregistri tarkvara ja selle abil osutatavad teenused on töökindlad, nüüdisaegsed ja kättesaadavad ühiskonna vajaduste tagamiseks.				Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada järgmised asutused (planeerivad oma teenuste raha selles alaprogrammis / ei planeeri): SMIT, SIM, MKM (lisatud informatiivselt, kuna aitab eesmärgi saavutamisele kaasa, kuid raha ja tegevused on kavandatud mujal)				
				Eesmärgi saavutamise vahendid: RE, välisvahendid				
Mõõdikud eesmärgi täitmise hindamiseks								
Mõõdiku nimi	Algtase 2019	2020 tegelik	2021	2022	2023	2024	2025	Allikas
Rahvastikuregistrit kasutavate asutuste arv	410	420	≥ 410	≥ 410	≥ 410	≥ 410	≥ 410	Siseministeerium, rahvastikuregister
Rahvastikuregistrisse tehtud päringut arv (miljonites)	113	125	125	129	130	132	134	Siseministeerium, rahvastikuregister
Olulised toetavad tegevused (reformid, muudatused, arendustegevused, teenused)				Vastutaja		Kaasvastutaja		Aasta
Loodud on mugavad rahvastikuregistri e-teenused, sh sündmusteenused.				SIM		SMIT, MKM		2023
Loodud on võimalikult automatiseeritud teenused.				SIM		SMIT		2025
Loodud on uus rahvastikuregistri menetlustarkvara.				SIM		SMIT		2025
Uuendatud on rahvastikuregistri X-tee teenuste osutamise põhimõtteid ja tehnoloogiat.				SMIT		SIM		2025
Loodud on rahvastikuregistri andmeladu.				SMIT		SIM		2024
Vahetatud on rahvastikuregistri andmebaasi platvorm (lõpetatud Progressi kasutamine).				SMIT		SIM		2025

4 Programmi juhtimiskorraldus ja seosed teiste arengudokumentidega

Programm **ajakohastatakse kord aastas** riigieelarve koostamise käigus, et tagada kooskõla riigi eelarvestrateegia ja riigi rahaliste võimalustega. Programmi **kooskõlastavad** programmi vastutaja ja see esitatakse **teadmiseks** või **arvamuse avaldamiseks** teistele programmi eesmärkidesse panustavatele pooltele.

Programmi kinnitab valdkonna eest vastutav minister või ministrid pärast riigieelarve seaduse vastuvõtmist. Samuti annab programm suuna välisvahendite planeerimisele ja kasutamisele.

Siseministeeriumi rahvastiku toimingute ja kodanikuühiskonna asekanstler **koordineerib programmi elluviimist** ja teostab järelevalvet programmi elluviimise üle.

Programmi elluviimises osalevad ministeeriumid ja programmi eesmärkidele kaasa aitavad ministeeriumid esitavad oma vastutusalas programmi **elluviimise kohta ülevaate või täpsustava info** Siseministeeriumile vastavalt kokkulepetele ja aruandlust reguleerivatele määrustele.

Programmis kajastatakse ka nende asutuste vastutusi, kes oma teenuste raha siin programmis ei planeeri, kuid kelle konkreetse panuseta jääks programmis nimetatud eesmärk saavutamata. Laiemate tegevuste väljatoomine, mida ministeeriumid oma haldusalas ellu viivad, võimaldab luua valdkonnast terviklikumat arusaamist ja tõhustab koostööd.

Programmil on olulisim seos „**Digiriigi ja küberturvalisuse arengukava 2030**” valdkondadega. Selles on esitatud valdkondade ülesed tegevussuunad, sh need, mis on seotud avalike teenuste edendamisega. „Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava 2021–2030” „Nutika rahvastikuarvestuse programmi” tegevused (nt rahvastikuregistri arendamisega seonduv) loovad omakorda eeldusi digiriigi eesmärkide saavutamiseks.

Programmil on oluline seos ka „**Siseturvalisuse arengukava 2020–2030**” kodakondsus-, rändepoliitika- ja identiteedihalduse valdkonnaga, kes on rahvastikuregistrile andmeandjaks ning ülejäänud siseturvalisuse valdkonnad sõltuvad oma ülesannete edukal täitmisel samuti kvaliteetsetest rahvastikuregistri andmetest. Seetõttu toimub pidev koostöö „Nutika rahvastikuarvestuse” ja „Siseturvalisuse” programmide elluviimisel.

Programm avalikustatakse Siseministeeriumi kodulehel.

Siseministeerium

<https://www.siseministeerium.ee>

SISEMINISTEERIUM